Anul I. Nr. 3. Iunie 1935.

ÎNSEMNĂRI SOCIOLOGICE

Apar odată pe lună.
Director: Traian Brăileanu.
profesor de Sociologie la Universitatea din Cernăuţi

CUPRINSUL

ARTICOLE

(Sfîrşitul cuprinsului, vezi pag. următoare)

REDACŢIA: Cernăuţi, str. General Berthelot 5.
ADMINISTRAŢIA: Cernăuţi, str. Baltinester 15.
Abonamentul pentru 1 an . . . . Lei 60
Exemplarul . . . . Lei 5

Tip. Bucur Orendovici, Suceava

REVISTA CARŢILOR

A. Cantacuzino : Romînul de mîine, Bucureşti 1935. (G. M.)
Nicolae Horaţiu : Străinii în presă Bucureşti 1935. (G M.)

REVISTA REVISTELOR

Revista Mea, Dir. Marta D. Rădulescu. (Traian Brăileanu)
Cuvântul Studenţesc, organ oficial al. N. S. C. R. „
Ideea Naţională, Dir. N. N. Manolescu „
Ideea Romînească. Redactor Pavel C. Deleanu „
Făt-Frumos, Director Leca Morariu „
Glasul Strămoşesc, Revistă de educaţie, cultură şi informaţii noţionaliste. „
Revista de Pedagogie, Director C. Narly. „
Revue Internationale de Sociologie-anul 43, No. III-IV. „
Orientări — — — Dir. C. R. Crişan. (Gavril Ionescu)

— Fiecare număr va avea cel puţin 32 pagini. —

— Manuscrisele nu se înapoiază. —

ANUL I .Nr. 3. Iunie 1935.

Insemnări Sociologice

Director: TRAIAN BRĂILEANU,
profesor de Sociologie la Universitatea din Cernăuţi

Răzeşimea din Nordul Bucovinei.

Motto: „Vom aplica cu rigoare, cu plan, cu tenacitate această metodă de respectare a legilor noastre din prezent şi viitor. Vom face italiană această regiune (Trentinul) căci este italiană prin geografie şi prin istorie". . . . . „Afirm că din aceşti 180.000 peste 40.000 sunt Italieni deveniţi Germani şi pe aceştia noi vom încerca să facem să-şi regăsească vechile lor nume italiene, aşa cum rezultă din toate actele de stare civilă.

În felul acesta ei vor dobîndi orgoliul de a fi cetăţeni ai marii patrii italiene. Ceilalţi sunt ultimul rest al invaziunilor barbare. Şi pentru aceştia vom adopta politica romană de echitate severă." (Din discursul ducelui B. Mussolini ţinut în Camera italiană, Februarie 1926).

Problema răzeşilor din Nordul Bucovinei, în aspectele ei de după unire, ilustrează în mod dureros felul nostru de conducere politică aplicat ca o formulă universală peste realităţi sociale cu mult mai ramificate decît să poată fi soluţionate prin formule abstracte Alături de această problemă, derivind din ea, se ridică problema ucraineană ca un copil crescut şi bine alimentat chiar de Statul romîn prin vremelnicii săi conducători. Ceea ce trebuie rezolvat din capul locului este că dispariţia şi oprimarea elementului romînesc din Nordul Bucovinei, pusă la cale atît de meşteşugit de stăpînirea austriacă, a continuat şi continuă şi astăzi. Se poate constata chiar un progres în această sferă de continuare.

Satul meu natal, Carapciu pe Ceremuş, jud. Strojineţ, înainte de războiu era condus de răzeşi. Exista o şcoală primară particulară romînească întreţinută de „Societatea pentru cultură" din Cernăuţi. Numele de valah era pronunţat cu mîndrie. Exista deasemenea o bancă sătească răzeşească. Se aranjau serbări şi petreceri populare romîneşti. Astăzi au ajuns conducători în sat cei ce pot oferi mai multe voturi. Există 4 cooperative

ucrainene. Se fac şezători şi serbări ucrainene, funcţionează o societate ucraineană. Se află cel puţin 8 lăptării jidoveşti. Răzeşii sunt divizaţi în: liberali, ţărănişti, cuzişti, etc. etc. Ei votează şi se combat. Şi-au lepădat spiritul „medieval" de corp unitar, ei au „progresat" devenind democraţi desăvîrşiţi. Vom reveni însă, mai jos, asupra acestor acidulate semne ale vremii şi societăţii noastre.

Pentru a înţelege deplin realitatea socială concretă avem nevoie de perspectiva istorică-socială. Sociologia nu poate fi niciodată ştiinţă socială bazată numai pe statistică, pe monografii geografice. Există în societate ceva mai mult decît fotografia ei statistică, geografică, actuală: este senzul istoric al societăţii respective. Sociologul statistician „pur" nu va putea înţelege dece I. Frunză, din Nordul Bucovinei, declară că e „ucrainean" şi nici dece T. Arbore, deşi nu ştie romîneşte, este romîn şi duşman al Rutenilor.

Senzul istoric al clasei răzeşeşti am încercat să-l desprindem în articolul precedent. Să vedem evoluţia istorică a răzeşilor din Nordul Bucovinei. Răzeşii din Cîmpulungul Moldovenesc au luptat ca toţi Romînii bucovineni împotriva vicleniei şi forţei austriace. Pildă este procesul istoric pentru posesiunea celor şapte munţi din „faţa" Cîmpulungului.

Procesul începe cu plîngeri în anul 1790, este cîştigat pe la 1870, dar neexecutat. In 1901 el este reluat. Plîngerile Cîmpulungenilor nu sunt satisfăcute nici azi pe deplin. Nefiind însă atît de apropiaţi de graniţa galiţiană, formînd o massă compactă, Cîmpulungenii n'au putut fi puşi în condiţiuni atît de susceptibile desnaţionalizării ca răzeşii din Nordul Bucovinei, în regiunea dintre Prut şi Nistru mai ales. Aci au fost aplicate tot felul de mijloace: titluri, colonizări, proteguirea invaziei galiţiene ruteneşti şi jidoveşti, şcoală „de ridicare culturală", toate cu scopul de-a sfărma graniţa dintre vechea Moldovă şi Galiţia, pentru a slăbi elementul băştinaş.

Cînd Austria lua subt „oblăduirea" ei Bucovina, statistica oficială din 1774 stabilea numărul populaţiei la 72.000*). La această dată regiunea dintre Prut şi Nistru număra 18715 suflete. Din aceste 18715 suflete este dovedit că 12400 au fost Romîni. Restul străini: Poloni, Armeni, Jidani. Rutenii numărau 3000 de indivizi. Preponderanţa elementului romînesc în această regiune se dovedeşte prin mărturii istorice. Biserici, morminte, documen-

*) Dimitrie Ţopa; „Romînismul dintre Prut şi Nistru din fosta Bucovină" Casa şcoalelor, 1928, pag. 27, 28, 29.

te vechi arată vieața culturală romînească de aci. Primele școli înființate în Austria dincolo de Prut au fost romînești. Între 1780-1790 se ridică la Cozmeni, la Zastavna, la Rarancea, la Cincău „Moldavische Trivialschulen“ (școli elementare moldovenești). Astăzi la Zastavna din 18 învățători 4-6 sunt aproximativ romîni. Asta în parantez. Parte din moșiile regiunii dintre Prut si Nistru erau bunuri ale episcopiei Rădăuților. Laschiuca Nouă și Veche, sate la Miazăzi de Cozmeni, le găsim într'un uric de pe timpul lui Ștefan cel Mare (1503), ca proprietate a episcopiei Rădăuților. Satele acestei regiuni au fost înființate de Moldoveni, fie de boierii cu clăcașii lor, fie de răzeși.

A doua statistică austriacă se face în anul 1780, deci după 5 ani de stăpînire. Regiunea dintre Prut și Nistru numără 45.960 de suflete. Deci în 5 ani populația crește dela 18,715 la 45,960. adică cu 150% Ceea ce este exclus. Această creștere nu poate fi explicată decît prin admigrația galițiană. Și intradevăr în 5 ani de stăpînire austriacă intră 6000 de familii slave în ocolul celor 3000 de familii romînești dintre Prut și Nistru. Așa începe trista istorie a răzeșilor din Nordul Bucovinei. Fără sprijin moral sau material, căci dacă venia, el era oferit cu scop de desnaționalizare, de atragere a simpatiei pentru stăpînirea austriacă, răzeșii încep a se pierde tot mai mult în puhoiul veneticilor, care crește mereu și este tot mai bine sprijinit. Mobilul admigrațiunii este primordial de ordin economic. Migrarea devine mai ușoară prin ridicarea graniței între Galiția și Bucovina. Și astăzi încă proprietarii mari din Nordul Bucovinei aduc pentru sezonul culesului țărani din Polonia. Galițienii au ajuns pînă și în județele Rădăuți, Suceava și chiar Botoșani. Dar pe lîngă aceasta și Austria avea tot interesul să sprijine invazia. Căci ea urmărea slavizarea Bucovinei, pe cît posibil, pentru a slăbi elementul cel mai puternic, elementul romîn. Interesant e că în același timp ea mai urmărea desbinarea massei slave convertind-o la confesiunea unită. Se luptă și contra Romînilor și contra Slavilor, se dirija și lupta între aceștia. Divide et impera. Cu toate acestea, limba romînească mai trăia încă, mai trăia în biserici de pildă. Condicile parohiale introduse în 1783 sunt scrise romînește.

Prima epocă de subminare a răzeșimii din Nordul Bucovinei durează pînă la 1848. Ea se caracterizează prin infiltrațiunea Rutenilor și a Jidanilor. (Jidanii au fost un popor favorizat de Austria. Fără nici o legătură cu vr'un pămînt ei contribuiau în

favorul cosmopolitului poliglot al fie iertatei împărăţii*).

După anul 1848 începe o nouă epocă de afirmare şi mai intensivă a elementului admigrat. La această dată începe să se declare că există o naţiune slavă în Bucovina: Rutenii. Până atunci ei n'au avut îndrăzneala s'o facă. Se înfiinţează şcoli primare ruteneşti. Şi ce-i mai dureros e că încep şi trădările Românilor. Începe desnaţionalizarea. Primul renegat s'a chemat Vasile Prodan. El înfiinţează prima societate ruteană (Rusca Rada 1860).

Uluitoare este statistica oficială austriacă asupra populaţiei din întreaga Bucovină între ani 1848—1890**)

În	anul	1848	existau	209.293	Romîni	şi	108.907 Ruteni
„	„	1851	„	184.718	„	„	142.682 „
„	„	1861	„	202.655	„	„	170.983 „
„	„	1880	„	190.005	„	„	239.690 „
„	„	1890	„	208.301	„	„	268.367 „

Deci între 1848 şi 1890 numărul Romînilor scade cu 992 suflete iar cel al Rutenilor creşte cu 159.460 de suflete! Cît de mult falşificată este această statistică nu vom insista. Partea adevărată e că cei născuţi Romîni îşi pierdeau limba şi deveneau (?) Ruteni în regiunea dintre Prut şi Nistru, în întreg Nordul Bucovinei. Pentru restul Bucovinei se falşificau datele cu răceală diabolică.

Dela 1850, mai ales, se duce o campanie bine organizată, metodică, de înăbuşire a romînismului. Şcolile din ţinutul răzeşilor devin rutene. Puterile didactice sunt aduse din Galiţia, neexistînd dascăli ruteni în Bucovina. Aceşti dascăli împreună cu preoţii — şi ei venetici de-acum — au fost primii, ucrainomani ai Bucovinei. Ei au adăugat, instruiţi de abjecţii beamteri austriaci — fiecărui Onciu un „—leac" făcîndu-l Onciuleac, fiecărui Carp cîte un —iuc făcîndu-l Carpiuc, etc. etc. Ei sunt cei ce fac pe răzeşii cari îşi pierd limba, să se declare Ruteni. Aşa au fost recrutaţi şefii întregi de tineri răzeşi — ucraineni (?), şcoliţi şi încurajaţi de Austria pentru a deveni pionerii agitaţiilor ucrainene. Nume vechi. uneori evocative, ca: Fraţian, Cantemir, Moţoc, Negoiţă, Tăutul, Totoescu, Sprîncenat, (Sprincenat), Spinu şi chiar Cracalia (Krakalia) şi Andriaş,—ciuc (Andriasziuk) devin nume de „ukraineni" (?) şovinişti, neaoşi. Evident că pentru aceştia şi

*) În constituanta din 1919 Jidanii au votat alături de Ruteni împotriva realipirii Bucovinei la Romînia. Astăzi ziarele lor dau lecţii de politică externă pentru binele ţării romîneşti.

**) Dragoş Vitencu: „Cînd dai nas lui Ivan. . .", Cernăuţi. 1934 pg. 27.

Ştefan cel Mare nu putea fi nici el altceva decît tot . . . „ucraineau". Tristă ironie! Totuşi romînismul nu dispăru. Pe la 1900 se naşte o înviorătoare defensivă romînească. In multe campanii electorale se dovedi că răzeşii mai există. S'a putut vedea că statisticele sunt binişor alături de realitate. Se înfiinţează şcoli primare romîneşti întreţinute de „Societatea pentru cultură" dela Cernăuţi. Din rîndurile acesteia va străluci totdeauna figura „înălţătoare a lui D. Bejan. „Societatea mazililor şi răzeşilor" din Cernăuţi joacă un rol important. Asemenea dintre societăţile studenţeşti. „Junimea". Această libertate ce se dădea Romînilor se datora faptului că şi Rutenii începeau „să fie cineva".Deci din nou divide et impera. Şi totuşi, Austria, în momentul în care se prăbuşea ţarismul în Rusia, trimite in Răsărit pe arhiducele Wilhelm care se proclamă comandant al trupelor ucrainene şi viitor hatman al regatului Haliciului. A fost însă o aventură nereuşită. Pentru timpurile noastre pretenţiile fantastice ale Austriei de-a întemeia un mare trias: Austria, Ungaria, Rutenia, nu sunt inexistente. Le visează alţii. Ucraina mare, oricît de ciudat ni s'ar părea există în capul multor înflăcăraţi mai mult sau mai puţin declaraţi şi nu lipsesc nici cei ce oferă posibilitatea unei înfăptuiri a acesteia . . .(!)

Prin urmare dela 1774 şi pînă la 1848 invazie puternică de Galiţieni. Dela 1848 continuarea invaziei şi intensificarea mijloacelor de anihilare a romînismului în Nordul Bucovinei. Răzeşii pierd şcolile înfiinţate la începutul stăpînirii streine, biserica moldovenească. (Ţăranii galiţieni spun şi astăzi bisericilor din satele răzeşeşti volosca ţercov, biserică valahă, iar Romînii din Cernăuţi spun bisericii unite din localitate „biserica rusească".) In fine răzeşii îşi pierd graiul şi foarte mulţi devin „neutri" sau chiar renegaţi. Cu toate aceste uneltiri şi forţe duşmane romînismului din Nordul Bucovinei, conştiinţa romînească n'a fost distrusă. Multe familii de răzeşi neştiuitori de limbă romînească şi-au trimis copiii la şcoală romînească, în timpul Austriei încă. Pierderea limbii este mult, dar nu e totul.

A venit anul 1918. In faţa evenimentului unirii tuturor Romînilor răzeşimea conştientă din Nordul Bucovinei se prezentă şi ea ca „un popor ce aşteaptă de mult o dreaptă sărbătoare". Erau durerile atîtor pierderi cari se cereau reparate. Aceasta era realitatea. Nu se prezenta numai o populaţie ce trece printr'un eveniment însemnat, ci o populaţie care aşteaptă o nouă vieaţă de pe urma acestuia. Această răzeşime cu nume vechi, cu suferinţe fizice şi morale se cerea oarecum considerată şi tratată aparte. Ea trăia pe

aceste pămînturi din timpuri mai depărtate decît alţii şi cu toate „căderile" ei economice şi morale se considera totuşi ca o parte a neamului demnă, mîndră pentru rezistenţa ce-a arătat-o, pentru origineaei. Tot ce poate cădea în sprinul rominismului ca element rustic în Nordul Bucovinei este format din aşezări vechi răzeşti şi boereşti*). Excepţie fac 2-3 colonii romîneşti recente.

Ce s'a întîmplat după unire? Mai întîiu s'a arătat în mod „ştiinţific-social" şi „normal" că 50 de răzeşi sunt perfect egali cu 50 Galiţieni. Adică toţi sunt egali. Toţi au aceleaşi drepturi. Se poate să fie aşa. Mai ales în abstract . . . Să vedem însă o mică urmare a marelui principiu egalitarist. De pildă împroprietărirea Toţi sunt egali. Din pămînturile răzeşeşti de altădată s'a împărţit egal şi răzeşilor şi în multe sate veneticilor. Dar răzeşii nu au majoritatea numerică în multe sate şi nefiind sprijiniţi aparte ei au devenit azi o minoritate şi ca număr şi ca avere, deşi sunt elementul băştinaş în toate satele. Majoritatea pămînturilor a trecut la străini, la „Ucraineni".

Sunt o minoritate numerică pentru că pe lîngă numărul mare al celor veniţi, mulţi sunt desnaţionalizaţi si continuă să mai fie. Dar drepturile politice egale au avut şi alte consecinţe. Puterea politică a unui partid politic democrat rezidă în numărul voturilor. Cine oferă mai multe voturi acela trebue considerat mai întiiu. Pentru a primi voturi vor fi deci aţîţate toate dorinţele imaginabile. Se vor face toate promisiunile posibile. Iată elementul străin din nou încurajat, ajutat ca nu cumva voturile să treacă în altă parte. De unde înainte de războiu exista o singură răzeşime, astăzi ea este desbinată în partide şi fracţiuni. Toate partidele „de guvernămînt" au făcut cartel cu Ucrainienii. Nici celelalte nu s'au lăsat „mai pe jos"**) Fiecare cartel venea cu noi promisiuni. Astfel Ucrainienii începură a negoţa şi merge rînd pe rînd cu cei ce promiteau mai mult. Unii au fost şi oa-

---

*) Vezi Dimitrie Ţopa, op. cit., unde, la partea specială se analizează situaţia fiecărui sat în regiunea dintre Prut şi Nistru.

**) Çitat din D. Vitencu, op. cit, pag. 69: „Dar cea mai mare surpriză ne-a oferit-o Nichifor Robu, — exponent al unei grupări politice de extremă dreaptă. Acesta, = desigur fără ştirea şefului său şi împotriva principiilor grupării pe seama căreia s'a ales deputat, — a răspîndit în satele rutene o broşură de propagandă în care expune un program fantezist, din care reţinem următoarele: înmulţirea şcoliilor primare rutene, licee, scoli normale, ba pînă şi Universitate ruteană !"

meni de cuvînt . . . Au înlesnit deschiderea de şcoli ucrainene în sate răzeşeşti, obligînd din nou răzeşimea să se întărească în slavism. S,a creiat şi un inspectorat ucrainean pentru ca învăţămîntul să fie aplicat întocmai. Se va spune: şi în Austria existau inspectori ucraineni. Da, dar cu scopul de-a desnaţionaliza pe Romîni şi nu pentru a aduce prejudicii Germanilor. Dar noi suntem „la noi acasă" pe cînd în Austria . . . Am putea aduce date şi am putea intra în amănunte, în această ruşinoasă stare de lucruri. Căci dela războiu încoace prestigiul răzeşilor scade tot mai mult. In loc să aducem la matcă pe răzeşii rutenizaţi, se întîmplă că-i întărim în desnaţionalizare. Conducerea satelor din Nordul Bucovinei e în mîna Rutenilor. De aci nici un control asupra tuturor mişcărilor lor centrifuge. Se face de vre-o cîţiva ani în Nordul Bucovinei, cooperaţie ucraineană. Se fac case de lectură. se agită culorile naţionale, se clădeşte pentru naţia lor cum nu s'a mai îndrăznit niciodată. Progres. Dece să nu li se permită? Doar ei dau voturi. Doar agenţii electorali şi „oameni de încredere" ai Romînilor dela centru sunt tot Ucraineni. Venind societ. acad. rom. „Junimea" în propagandă culturală în satul răzeşesc Cuciurul Mic. primarul Hudema, a declarat că n'are nevoie de şezătoare romînească. Dacă studenţii vor să scape cu obraz curat să deie bani pentru casa de lectură ucraineană. Primarul nu era ales ci pus şef al comisiei interimare de către Prefectul „de" Cernăuţi. Cazuri similare la Ivancăuţi, Voloca pe Ceremuş, etc. etc. Fireşte că în aceste condiţiuni, în care elementul vechiu romînesc este pus în egalitate — id est inferioritate — de situaţii politice. economice (în aşa condiţiuni el nu poate spori, cei desnaţionalizaţi nu pot fi aduşi la rominism) în aceste condiţiuni el nu poate fi declarat decît ca o populaţie „decăzută". Aşa declară marii noştri bărbaţi de stat ... Consecinţele interpretării cantitative a vieţii sociale au dus la desconsiderarea elementelor calitative sociale. Un sat, în care numărul Galiţienilor este astăzi, după evoluţia istorică mai sus arătată, mai mare decît al răzeşilor trebuie „ucrainizat" deplin pentru a satisface marele principiu: democraţia parlamentară. Acest fel de-a gîndi şi de-a lucra se numeşte a opera cu formule. Aceasta este extremism, crimă naţională, inconştienţă naţională. Dar aceasta nu numai în problema răzeşească ... Ce s'a făcut de la unire pentru răzeşi? Austria le-a dat titluri. Acestea erau o atracţie şi, pentru individ, un privilegiu. Astfel au fost trataţi „cavalerii de" în armată, în administraţie, în societatea înaltă. Noi le-am dat şcoală primară romînească. . . Da. Cu învăţători şi preoţi ucraineni. I-am pus în

situaţia ca subt stăpînirea romînească ei să ceară desfiinţarea şcoalelor ucrainene înfiinţate de guverne romîneşti. Răzeşii sunt nişte pierduţi declară „superior" oamenii competenţi în materie (de voturi). „Un neam vechiu, consumat". Dar ce face ultima echipă de răzeşi „proaspeţi", coloniştii — ţărani? Cum stau coloniştii dela Topărăuţi? N'au prins a se desnaţionaliza? Nu li s'a dat şi lor conducători „spirituali" ucraineni? Ce-a făcut părintele Kleuczuk botezînd copiii Romînilor în acest sat? Dar starea lor materială? Li s'a promis ajutoare. Un guvern începe să facă ceva. Vine al doilea. In urma „principiilor opuse" (?) el trebuie să facă axact contrarul. Şi aşa mai departe.

Se pretinde că existenţa cîtorva şcoli medii va contribui la ridicarea romînismului în Nordul Bucovinei. În altă atmosferă socială, da. Căci în „atmosfera" de azi fosta şcoală normală din Văşcăuţi pe Ceremuş, înfiinţată cu acest scop, n'a reuşit să scoată decît o nouă generaţie de tineri învăţători ucraineni. ..

Atunci care este soluţia? Soluţii. .. Să le scriem pe hîrtie? Pentru ce? Nu cere studenţimea în congrese şi adunări formarea blocului naţional bucovinean pentru a invinge toate opoziţiile minoritare şi pentru a nu cartela? Cine ascultă? Atunci poate „culturalizarea massei" răzeşeşti? Foarte bine. Să se facă. De ce nu? Este foarte frumos acest lucru. Să mergem să-i „culturalizăm": o lună, două, trei, pentru ca în restul timpului să primească educaţia defenitivă a învăţătorilor şi preoţilor ucraineni. Pentru a putea educa poporul rominesc, cetăţeanul romîn, —a educa nu a „culturaliza" (ce barbarism!) — este nevoie de condiţiunile necesare. Personal am încercat uneori „culturalizarea" „massei" răzeşeşti. De pildă acum cîteva săptămîni am fost la Zastavna. La şezătoarea aranjată, din 18 învăţători localnici au asistat 6. Cum vor veni gospodarii, copiii?

Iată şi sfîrşitul acestei triste istorii. Triste dar neterminate încă. Un veac şi jumătate a săpat Austria la mormîntul răzeşilor din Nordul Bucovinei desnaţionalizîndu-i. Si nu i-a putut îngropa. Trebuie noi să lucrăm pe aceeaş cale mai bine decît Austriacii? Răzeşii n'au dispărut şi nu trebuie să dispară. Sufletul romînesc este mai puternic decît formulele „democratice" ale politicianilor... Din zările dimineţii se vesteşte o altă lume. Dîrză şi neuitătoare ca răzeşimea de altă dată, ca legionarul roman. Ea este chemată să spună cuvîntul hotărîtor. Cîntaţi, camarazi, cîntaţi!

Leon Ţopa.

Funcția socială a scriitorului

D-l profesor Traian Brăileanu a publicat acum cîțiva ani în „Revue Internationale de Sociologie“ (39 anne, nos. VII-VIII, 1931) un studiu intitulat „L'Etat et la Communaute morale“, în care problema raportului dintre individ și societate este cu atîta evidență înfățișată încît ne permitem să aplicăm unele date din acel studiu la subiectul care ne preocupă.

Reținînd distincțiunea ce o face Kant între lumea senzibilă și lumea inteligibilă, autorul dă acestor termeni alt înțeles. „Lumea senzibilă“ este lumea subiectului și care diferă dela individ la individ. În această lume individul e legislator, creator, inventator, avînd libertate absolută. „Lumea inteligibilă“ este lumea științei pozitive, avînd legile ei proprii și în care domnește un determinism absolut, principiul cauzalității mecanice. Aici individul este în întregime determinat de legile universului, el însuși devine un obiect al științei.

Pornind dela date empirice, sociologia distinge și așează între aceste două lumi pe a treia unde se unesc și se opun primele două lumi. Aceasta este lumea propriu zisă în care trăim împreună cu celelalte ființe vii. In această lume individul are o libertate relativă, fiind în relație cu alți subiecți, autonomia sa depinde de raporturile schimbătoare între individ și ceilalți sau, în general între el și mediu. Aceasta e lumea în care omul creiază, e artist, subt influența lumii împrejmuitoare.

Charles Lalo a precizat multiplele raporturi pe care opera de artă le poate avea cu societatea. Dar aceste raporturi multiple revelează o notă comună: necesitatea artei. Pornind din societate, opera revine societății prin filtrul artistului creator. Adevărata vieața a operei de artă este nu zgomotul pe care îl produce în presa de specialitate, ci circulația ei în public, nu numai în spațiu ci și în timp. Timpul e cel mai greu examen la care este supusă opera de artă.

In opere literare scriitorul nu se va inspira din haosul lumii subiective, ci va fi interpretul mediului, căutind să dea expresie zbuciumărilor, să clarifice nedumeririle și să creeze imaginea idealului specific local pretins de trebuințele sufletești ale semenilor lui. Nu numai proza, ci și poezia se încadrează în acest domeniu. Greșeala unei mari părți din literatura romînească modernă este pe de o parte că nu s'a inspirat din problemele locale, pe de alta că a purces din arbitrarul subiectivului. Intr'o car-

te de psihologie, la capitolul cauzelor psihologice ale boalelor limbajului, se spune următoarele:

. . Unii întrebuinţează cuvintele obişnuite sau create de dînşii în înţelesuri necunoscute decît de dînşii, şi în raporturi speciale cu sentimentele şi stările lor de halucinaţie şi delir.. Alteori înşirarea vorbelor fără legătură între ele, nu are nici măcar legătură cu stările lor sufleteşti. E o simplă descărcare verbală automatică provocată de stări fiziologice sau de asonanţe, de asociaţii sonore, de sugestii vizuale, de senzaţii motoare. . .

Cîţi poeţi moderni nu fac la fel? Literatura lor procedează din arbitrarul lumii subiective, şi atunci cînd unii din ei, reprezentanţi ai poeziei hermetice, spun că compoziţiile lor sunt un calcul alambicat, atunci confundă domeniul ştiinţei cu al poeziei. Ştiinţa singură e accesibilă numai specialistului, şi revine în folosul societăţii prin aplicaţiile ei; arta se comunică direct oricărui om de cultură generală, şi în raport cu estetica este şi ea un fel de aplicaţie a unei ştiinţe, căreia i-a precedat însă.

Astfel creatorul de literatură trebuie să ţină seamă de lumea medie dintre cea subiectivă şi cea obiectivă - ştiinţifică. De asemenea, el interesează societatea ca a r t i s t, nu ca o m, ca funcţie, nu ca individ.

Concepţia individualistă s'a certat multă vreme cu concepţia sociologică organicistă spre a stabili dacă societataa e un agregat de indivizi sau o unitate comparabilă unui organism. In studiul amintit al d-lui Prof. Brăileanu găsim conciliate aceste două păreri în ajutorul conceptului de s i s t e m. S i s t e m u l e s t e o r g a n i z a ţ i a b i o l o g i c ă s a u s o c i a l ă c a r e c o n ţ i n e t o a t e e l e m e n t e l e c o n s t i t u t i v e p e n t r u a p u t e a e v o l u a, c r e ş t e, n u p r i n a d u n a r e (c r e ş t e r e e x t e r i o a r ă) c i p r i n d i f e r e n ţ i e r e i n t e r n ă (Kant: creştere dinăuntru, nu din afară). Astfel omul este un sistem autonom organic, societatea e un sistem autonom social. Fiecare sistem sau individualitate poate intra, din alt punct de vedere, ca parte sau ca element al unei părţi (împreună cu alte elemente omogene) într'un alt sistem autonom. Această schimbare se produce prin schimbarea punctului de vedere unde se aşează cel ce observă. Dintr'un punct de vedere, individul este un sistem autonom şi celulele din care e format sunt de asemenea sisteme autonome, însă din alt punct de vedere, individul intră ca parte (organ sau parte de organ) în sistemul social, aşa cum celulele formează organele corpului, individual. Cunoscut este întregul, şi rolul părţilor nu poate fi explicat decît prin raportul lor la întreg: însuşirile celulelor, găsite prin analiză ca forme izolate, nu ne dau nici o re-

lație despre caracterul organismului din care fac parte; deopotrivă organismul este cel care determină caracterul celulelor care îl compun.

Forma socială autonomă este deci o comunitate care împlinește toate funcțiile necesare asigurării propriei sale existențe și unității în spațiu și în timp, și cum fiecare funcție are nevoie de un organ, organele sunt reprezentate prin țesuturi sociale (clase, profesiuni) deci prin grupări sociale intracomunitare. Țesăturile sunt compuse din elemente omogene (medicii, toți avocații, profesorii, literații, croitorii, tîmplarii, etc.), forma autonomă se compune din țesuturi eterogene. Societatea, ca formă autonomă, nu este formată din indivizi, de celule omogene, indivizii întră ca celule într'un țesut social și au o funcție socială numai prin faptul că aparțin unui țesut.

Dacă funcția socială a unui individ nu poate fi înțeleasă decît pornind dela întregul formei sociale autonome, raportîndu-l la care pricepem și rolul țesutului din care face parte individul, oare care poate fi în societate rolul creatorului de artă și în special al literatului?

După concepția clasică a Artelor poetice vechi, o operă de artă trebuie să placă și să fie utilă. Se cere literatului să-și disciplineze arta în scopul frumosului și al binelui, el are de respectat regule estetice și morale, el trebue să amuze și să instruiască. Preocuparea dominantă a periodelor clasice este disciplinarea artistului.

Alta este preocuparea de căpetenie a romanticilor. Isolat de societate (Vigny), poetul întrezărește de departe destinul spre care se îndreaptă popoarele și acest dar divinator îl face misionar și crainic al viitorului. Într'o replică a lui Chatterton din piesa cu acelaș nume a lui Vigny, găsim definită concepția romantică asupra rolului poetului: „Anglia este o corabie. Insula noastră îi are forma: prora întoarsă spre nord, ea este ca și ancorată în mijlocul mărilor, supraveghind continentul. . . pe bordul marei corăbii se găsește lucrul nostru al tuturor. Regele, lorzii, comunele, sunt la pavilion, la cîrmă și la busolă; noi aceștia trebuie să punem mîna la frînghii, să urcăm pe catarge, să întindem pînzele, să încărcăm tunurile; cu toții suntem din echipaj, și niciunul nă e fără folos în manevra glorioasei noastre corăbii. —„Ce dracu poate face Peotul în manevră? întrebă un lord. Chatterton răspunde, „El citește în stele drumul pe care ni-l arată degetul lui Dumnezeu."

Victor Hugo se compara cu o harfă eoliană care prinde undele lumii și le redă armonioase.

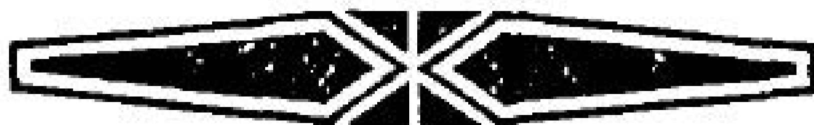
Concepţiile clasică şi romantică se întrunesc în fapt cînd artistul îşi îndeplineşte rolul social fără constrîngere ca misionar spiritual încadrat în sensul timpului prin trăirea sa interioară. Astfel creatorul literar activează organic, din libertate interioară în consensul societăţii, contribuind funcţional la realizarea momentului istoric al grupului social căruia îi aparţine.

Dacă mai stabilim care este sensul activităţii creatorului literar, am rotunjit subiectul nostru.

Pentru un grup social - şi forma socială la care ne referim este statul naţional, - problema cardinală este aceea a dreptului la vieaţă, manifestat în conservarea spiritualităţii autohtone şi în realizarea ei istorică.
O considerare empirică a problemei binelui şi a răului ne face să spunem că b i n e, pentru individ ca şi pentru societate, este ceeace favorizează conservarea materială şi morală, iar r ă u este ceeace o zădărniceşte sau neglijează. Dacă motorul principal al conservării individuale e mai ales interesul egocentric, conservarea socială reclamă dela individ o limitare a acestui interes, adică abnegaţie incit, susţinerea voluntară a interesului social poate fi numită cu un termen etic virtute.

Interesul social romînesc fiind conservarea conştiinţei autohtone şi realizarea ei social-politică, scriitorul care va reuşi prin opera sa să exalte, să dinamizeze această conştiinţă şi va contribui astfel la realizarea ei în structura ei socială, va lucra în sensul conservării cantităţii naţionale şi deci va crea opere b u n e. Dacă privim prin această prismă literatura romînească de după războiu, cea mai mare parte din opere, indiferent de valoarea lor după criteriu formal estetic, va trebui pe drept să le numim r e l e, căci ele revelează la autorii lor, fie şi romîni, o alarmantă scădere sau pierderea simţului de conservare socială naţională. Literatura lor, izvorîtă din problematica psihologismului individualist, cosmopolit se aşează în afara sferei autohtone, necontribuind cu nimic la conservarea naţională. Această literatură este din principiu sortită pieirii. Sorţi de răspîndire şi durată poate avea numai cealaltă literatură, izvorîtă din simţul continuităţii şi ataşarea adîncă la patrimoniul băştinaş. Această literatură, după criteriul b i n e l u i empiric, este literatura cea b u n ă.

Barbu Sluşanschi.

Națiune-Umanitate.

— Disociații —

Se spune că suferim azi de o criză economică și mai ales de o criză morală; dar nu acestea sunt crizele originare. Criza dela care au pornit toate celelalte este c r i z a i n t e l e c t u a l ă.

Caracteristica acestei crize este c o n f u z i a. Asistăm astăzi la o relaxare, la o îmbolnăvire a spiritului logic omenesc, urmată de o generală confuzie a națiunilor, a valorilor. Iată, de ex. două noțiuni: națiune și umanitate; există oare astăzi problemă mai viu desbătută ca raportul între aceste două noțiuni? Și a existat oare în istorie o confuzie mai mare ca aceea ce se face azi între aceste două noțiuni?

Pornind dela premisele sociologiei D-lui prof. Tr. Brăileanu voiu încerca în zborul condeiului să limpezesc aceste două noțiuni și să arăt raportul dintre ele.

Națiunea este unitatea spirituală a unei colectivități izvorîtă dintr'o comunitate de tradiții, obiceiuri și aspirații.

Această unitate s'a format astfel:

Mediul natural în care trăiește omenirea este d i f e r e n ț i a t după climă, relief, etc. Pe această diferențiere f i z i c ă se grefează o diferențiere b i o l o g i c ă și anume o diferită repartizare a faunei și florei.

Pe ambele aceste diferențieri, fizică și biologică, s'a grefat diferențierea speciei omenești în rase, seminții. Rasa este însă o diferențiere antropologică, iar națiunea o diferențiere p s i h o l o g i c ă. Spiritualitatea națională este un răspuns, o i n t e r p r e t a r e pe care fiecare parte a speciei omenești a dat-o mediului cosmic unde s'a așezat.

Meridionalul e deosebit de omul dela nord, pentrucă în alt fel s'a r e f l e c t a t în sufletul său clima, relieful etc; nomadul e deosebit de agricultor, pentru că într'un fel e legat nomadul de mediu și într'altfel agricultorul.

Spiritualitatea națională nu constă însă numai în acest răspuns unitar pe care l-a dat o colectivitate unui mediu anumit. Spiritualitatea națională este o spiritualitate c o n ș t i e n t ă.

La această spiritualitate unitară conștientă, s'a ajuns prin contactul unei comunități cu altele ea s'a putut înțelege, s'a putut defini. Dacă n'ar fi avut posibilitatea să se compare între ele, dar mai ales să se opuie, adică să se lupte între ele, colectivitățile niciodată n'ar fi devenit n a ț i u n i.

Naţiunea e naţiune numai întrucît se opune altei naţiuni.

Dacă un grup omenesc n'ar fi întâlnit în calea lui alt grup, niciodată acest grup n'ar fi devenit un grup naţional; pentrucă naţiunea nu se putea constitui în opoziţie cu relieful, fauna sau flora unei regiuni.

Chiar cultura nu este creaţia spiritului omenesc, acest spirit considerat ca ceva independent; cultura este creaţia spiritului naţional, întrucît acest spirit a venit în contact cu alte spirite naţionale.

Aşa dar, naţiunea e legată de diferenţierea fizică şi biologică a pămîntului, iar în cel mai înalt grad e legată de diferenţierea politică, adică de existenţa altor naţiuni constituite în State naţionale.

Ce este umanitatea?

Umanitatea e identică cu specia omenească? Nu. Specia omenească este o unitate biologică în raport ca celelalte speţe animale. Umanitatea este şi ea o unitate, dar o unitate logică. Această unitate logică e creată de indivizii diferitelor naţiuni şi ei înţeleg prin umanitate: unitatea spirituală a speciei. Va-săzică, pe cînd naţiunea împarte spiritual specia omenească, umanitate înseamnă unitate spirituală a speciei.

Cu aceste precizări, putem analiza problema mai de aproape. Operăm în această discuţie cu trei noţiuni: 1) specia omenească; 2) naţiunea; 3) umanitatea.

Am văzut cum din specia omenească, care este unitară din p. d. v. biologic, s'a născut naţiunea, care, pe lîngă o diferenţiere antropologică, este o diferenţiere psihică, datorită deosebirii mediului fizic, biologic şi politic.

Aşa dar, naţiunea este o realitate ca şi realitatea individuală.

Cum stăm cu umanitatea din p. d. v. al realităţii?

Pe cînd naţiunea are o existenţă reală şi este o stare comună de spirit a diferitelor colectivităţi organizate în State, umanitatea este o abstracţie care există numai în mintea unor indivizi. Ca atare, umanitatea are o existenţă mentală, nu reală. Asta e prima deosebire. Deacum încolo să urmărim pe celelalte. Inainte de asta, o precizare fundamentală.

Postulînd unitatea spirituală a speciei omeneşti, umanitatea este opusă naţiunii, deoarece naţiunea constă din spiritualităţi distincte în cadrele aceleiaşi specii. Deci umanitatea înseamnă negarea naţiunii.

Deaceea de aceste două noţiuni sunt legate şi două atitu-

dini politice opuse şi anume: de naţiune, naţionalismul care înseamnă afirmarea discuţiei etnice a popoarelor, adîncirea şi înălţarea lor spirituală specifică; de umanitate se leagă umanitarismul, care înseamnă distrugerea barierilor spirituale între naţiuni şi crearea aceleiaşi spiritualităţi.

Prin felul cum e conceput, umanitarismul ar părea să fie un ideal spre care să tindă fiecare naţiune. Lucrurile nu stau aşa: Nu tot ce creiază mintea noastră este ideal. Şi nebunul are idei şi nimeni nu numeşte ideile nebunului - idealuri.

Idealul este construcţia pe plan mintal a unei realităţi perfecte care poate fi realizată.

Toate construcţiile mintale care n'au în sine germenii realizării sunt utopii. Umanitarismul este din a doua categorie, este utopie, o creaţie bolnavă a adversarilor naţionalismului şi nu se poate realiza, pentrucă e ireal.

Deaceea să dovedesc in citeva cuvinte că umanitarismul este ireal, spre a conclude pe baze de fapte că singura realitate şi singurul ideal al omului spre a putea fi om — este naţiunea.

Umanitarismul postulează dispariţia spiritualităţilor naţionale pentrucă specia omenească să se unească în aceeaşi spiritualitate. E posibil acest lucru? Pentruca specia omenească să poată avea aceeaşi spiritualitate, ori unde s'ar găsi pe glob, ar trebui să dispară cauzele care au diferenţiat-o.

Ar trebui să dispară apa sau uscatul —, deosebirile de climă, limbile etc. Deci o spiritualitate unică pentru omenire reclamă un mediu unitar, omogen.

Ei bine, cine crede oare că razele soarelui vor putea tot atît de bine încălzi la poli ca şi la ecvator spre a dispare deosebirea de climă; cine crede că vor dispare apele sau uscatul, munţii sau cîmpiile; cine crede că vor dispare limbile —, cine crede că naţiunile vor inceta să se concureze şi să lupte între ele??.

Acest lucru nu va fi posibil decît numai cu dispariţia însuşi a pămîntului şi soarelui —, deci atunci cînd nici umanitarismul nu va mai putea lua fiinţă. Pînă atunci naţiunea rămîne un produs natural care ni se impune necesar, pe cînd umanitarismul e o idee bolnavă, e utopie - apărută în minţile celor indivizi în care s'a întunecat conştiinţa naţională.

In Condiţiunile naturale de vieaţă, specia omenească nu poate rămînea decît diferenţiată în naţiuni.

Şi-atunci, a refuza să primeşti botezul naţionalismului înseamnă a te pune în afară de condiţiile naturale de viaţă ale speciei

omenești, înseamnă a-ți nega denumirea de om. Mai mult: a te detașa de națiune, înseamnă a ieși complect din vieață.

Astfel că unui umanitarist care ar încerca să trăiască conform ideilor sale, deci negînd actuala formă de viață omenească, i s'ar refuza complet orice drept la viață — nu de societate, ci de însăși natura care după cum a diferențiat indivizii a diferențiat și specia în națiuni.

A te întreba dece există națiunea e ca și cum te-ai întreba dece există soare, lună, pămînt, dece există animale, dece existăm noi, etc. etc. A încerca să ieși din națiune e ca și cum ai încerca să schimbi constelațiile cerești sau să întorci cursul apelor.

Iar dacă azi e un reviriment naționalist în toate colțurile lumii, e un semn că speța omenească intră în făgașul natural de desvoltare; că ideile politice se armonizează cu realitățile naturale.

Prin armonizarea concepțiilor de vieață socială cu legile naturale — omenirea va scăpa de criza intelectuală și prin asta, de criza morală și economică.

Pentrucă prin această armonizare se realizează integrarea tuturor indivizilor unui Stat în aceeași concepție de viață socială: naționalismul.

Breaza 12 Aprilie 1935

Alexandru Isăceanu.
profesor de filozofie

Rugăciune la Cetatea Hotinului.

Strajă a Moldovei, strajă a creștinătății, strajă a culturii! Tu ești mărturie de tot ce au jertfit străbunii, de tot ce au muncit, de tot ce, la adăpostul tău, au făurit: cucerire, prin sînge și sudoare din belșug vîrsate, a unei vieți de luptă, în care, doar nădejdea soarelui ce avea mai apoi să răsară, era singura bucurie. Visau plăieșii, macar pentru nepoții și strănepoții lor, o vreme de libertate și de muncă tihnită, în care țărîna ogorului să ro-

dească griu, florile cimpului miere, pentruca belşugul acesta să se prefacă în slovă iscusită, romînească slovă, omenească slovă. Cultura ogorului trebuia să aducă după sine o mare cultură a minţii, pentruca Romînul să deie lumii, romîneşte: partea lui, partea pe care numai el, Romînul, o putea da, de înaripare şi faptă; aşa încît chipul lui D-zeu, pe care îl răsfrînge numai ceea ce-i mai bun din cîte înfăptuesc cu spiritul lor popoarele, să nu cunoască un gol în oglinda pe care ele i-o întind de jos, pe tot cuprinsul pămîntului, ca să se găsească pe Sine în ea.

Dar „nu vremile sunt sub om, ci bietul om sub vremi".

Dorul plăieşilor avea să fie şi dorul nepoţilor. Luptă, şi lacrimi şi dor. Aceasta ni-a fost partea—şi din ea a isvodit cîntec şi înţelepciune, carele nu au cunoscut slovă frumos împodobită, ci din gură în gură, din minte în minte, din suflet în suflet, au crescut. Iar D-zeu privind spre lume, a văzut un colţ în care chipul său era limpede ca lacrima, rubiniu ca picătura sîngelui proaspăt, şi aplecîndu-şi urechea, i s'a părut că-şi aude doina propriului său glas. Fără ca cineva să bănuiască, pe locul acestui popor de plăieşi, din jertfă şi muncă desnădăjduită, se plăsmuise un minunat ochiu al oglinzii lui D-zeu. Unde lumea toată credea că este întuneric, era o lumină vie, de suflete care străluceau de propria lor mistuire înflăcărată. Bisericele cu zidurile şi sfinţii, adîncimea zicătorilor, dulceaţa cîntecului, ascuţimea versului, sunt mărturia acestei mari făclii, care se ardea, şi pe D-zeu îl răsfrîngea. Şi ele se numesc „Cultura romînească".

Tu, cetate, i-ai fost adăpost.

De aceea se cuvine ca strănepoţii să te cinstească, să te îngrijească.

Sub zidurile tale să se reculeagă.

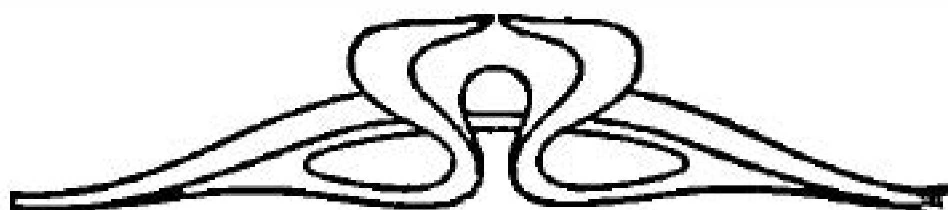
Să-şi cunoască menirea din glasul străbunilor stinşi, pe care-l găsesc viu, în ecourile tale.

Cetate a Hotinului, nu te dărîma încă!

Strănepoţii, parcă anume te lasă în voia vîntului şi-a ploii.

Tu fii mai tare, decît tăria bicisniciei lor, şi durează pentru trezirea lor.

C. Narly.

Consideraţiuni sociologice asupra muzicii romîneşti.

Constituirea sociologiei, ca ştiinţă generală despre societatea omenească, prin delimitarea obiectului de cercetare şi fixarea poziţiunii ei faţă de celelate ştiinţe, se împlineşte într'o epocă, în care frămîntările neliniştii individuale îşi caută, din nou, orizont în spiritualităţi colective. Şi se creează, oarecum, mitul unui primat al colectivităţii, ce porneşte de undeva din sferele înalte ale filozofiei formelor sociale şi stăruie în ideile de hîrtie cotidiană. Prin aceasta, însă, unitatea unei terminologii, aşa cum o rîvneşte sociologia devine din ce în ce mai grea; totdeauna întrebuinţarea frecventă a schimbat înţelesul noţiunilor. De aceea orice scriere sociologică menită să devină populară sau să transpună noţiuni în sfera altei ştiinţe, cum încercăm în cazul de faţă, va fi nevoită să întreprindă o revizuire a noţiunilor întrebuinţate. Pentru problema noastră pornim dela raportul dintre sociologie şi ştiinţele sociale particulare.

Lipsa de unitate de vederi, care se remarcă într'una în domeniul sociologiei, de unde şi recunoaşterea principiului cauzalităţii generale ca punct de plecare, se datoreşte faptului că socialul a fost conceput ca o lature a individualului, pe cînd problema sociologiei este de a defini socialul ca negaţiune pozitivă a individualului*)

Obiectul sociologiei este societatea omenească, ce se desprinde, în extraordinara ei variaţiune de forme, de celelate specii biologice. Clasificarea lor în spaţiu şi urmărirea evoluţiei în timp ridică probleme ce presupun existenţa de cauză şi legi.**)

Pe de altă parte sociologia nu este decît o lature a acelui sistem, din care s'au desprins toate ştiinţele şi care e filozofia, unde, prin ivirea ei, sociologia creiază o nouă ordine în părţile sistemului expresie a structurii şi funcţiunii spiritului omenesc, care, în poziţiunea sa faţă de univers şi sistemele diferenţiate din el variază în spaţiu şi timp. Raportul, logic şi genetic, al diferitelor ştiinţe ridică problema clasificării, ierarhizării lor. Nici aci nu sunt încă criterii de orientare definitivă. D. profesor Traian Brăileanu porneşte dela teoria ondulaţiunii universale a lui

---

*) Traian Brăileanu, Introducere în Sociologie. pag. 7.

**) op. cit. pag. 39-40.

Vasile Conta şi afirmă că înlănţuirea undelor diferitelor sisteme, raportul lor real, este baza clasificării ştiinţelor*. Sistemul ştiinţelor ar trebui să corespundă cosmosului real, rezultat din raportul sistemelor cosmice, a căror libertate îşi găseşte expresia în cea mai perfectă ordine, şi să prezinte concilierea definitivă a antinomiei determinism – libertate, înfăptuindu-se în fiecare ştiinţă sinteza legilor statice şi dinamice**).

Sociologia ar fi filozofia ştiinţelor sociale după Rene Worms. În ordinea cronologică se pot ivi ştiinţe cu un domeniu propriu de cercetare, cari sunt autonome atît timp cît nu intră în ţesătura sistemului ştiinţelor, unde devin ştiinţe particulare***). Ştiinţele cari intră în ţesătura sistemului sociologiei pot fi numite ştiinţe sociale particulare. Clasificarea lor are drept normă raportul comunităţii faţă de diferite sisteme, cu cari intră în contact. Raportul cu universul, cu pămîntul, al comunităţilor între olaltă, cu individul' ar da naştere, pe rînd, metafizicei, antropogeografiei, ştiinţelor politice şi economice, eticei şi dreptului, ca ştiinţe sociale.****) Din raportul comunităţii faţă de gîndul artistic ar putea să rezulte o ştiinţă socială a artei. Unitatea aceasta se prezintă mai departe ca o variaţiune în măsura care se separă prin anumite categorii de fenomene, totalitatea artelor cronospaţiale. De încercarea de a schiţa o ştiinţă socială a muzicii pe calea aceasta se deosebeşte sociologia ca ştiinţă sau ca metodă, propusă în sistematica ştiinţei — muzicii.

În acest sens Walter Serauky schiţează problemele unei sociologii a muzicii*****. Cercetările trebue să urmărească o lature teoretică şi una istorică. Aceeaşi clasificare o găsim şi la A. Schering — în Dicţionarul sociologic de Vierkandt — de unde sociologia muzicală ar avea de cercetat realităţile istorice şi temeiurile naturii sociale ale muzicii.

Teoriei sociale a muzicii îi revin teoria elementară cu disciplinile ei ritmul, melodia şi armonia, studiul formelor şi ştiinţele auxiliare: acustica, notaţiunea şi instrumentele.

Istoria muzicii este legată de cercetarea stilului şi-a schimbării lui. O cercetare socială din acest punct de vedere vine să explice raportul între structura socială a unui timp şi stilul muzical, pentru a lămuri anumite presupoziţiuni şi condiţiuni ale

---

*) op. cit. pag. 64.

**) op. cit. pag. 65.

***) op. cit- pag. 65.

****) op. cit. pag. 67.69.

*****) Zeitschrift fur Musikwissenschaft.

acestuia din urmă. Serauky stabileşte pentru istoria socială a muzicii trei feluri de raporturi.

a) stilul muzical şi vieaţa socială înconjurătoare se schimbă simultan.

b). stilul muzical se schimbă,. in timp ce vieaţa socială are tendinţa de păstrare a tradiţiei.

c). stilul muzical stăruie în timp ce vieaţa socială înconjurătoare se schimbă.

Judecînd în problemele sociologiei muzicale un raport static şi dinamic, trebuie să afirmăm că ele nu pot fi privite izolat şi nici succesiv, ci numai simultan. Este aci ceva asemănător relaţiei verticalismului armonic cu linearitatea contrapunctului.

Punem, dela început, problema în cadrele spirituale ale naţiunii. Aci gîndul artistic poate fi desprins unitar din legătura lui cu celelalte valori spirituale, cari stau la temelia închegării unei naţiuni, de unde se separă in virtutea diferitelor sentimente şi idei o serie de comunităţi sau comuniuni.

Felul în care se poate trata muzica unui organism politic, a unei naţiuni, a unui popor, l-a arătat Leonid Sabaneev*, pornind dela un stil general al exprimării artistice, dependent de condiţiuni antropologice şi sociologice (economice). Spiritul acesta al unui organism politic al unei clase sociale, al unui popor cuprins în hotarele altui stat, determină pentru fiecare grup un tip de simţire şi formează grupările de gust, cari variază aspectul unităţii omeneşti, extraordinar. Despre unitatea unui conţinut sonor poate fi însă vorba numai în lăuntrul unei forme sociale ca un tip de simţire comun. Istoria lui Sabaneev poartă pecetea unui pronunţat materialism.

a) Ideia de comunitate muzicală diferenţiată din spiritualitatea naţiunii permite o privire mai adîncă prin conceperea ei structurală şi funcţională.

b). Ea poate fi formulată teoretic şi aplicată conştient în realizări practice.

Dar o comunitate muzicală caută şi legătură cu vieaţa muzicală a altor organisme, imediat ce ajunge pe o treaptă mai înaltă de desvoltare şi se stabileşte o posibilitate de circulaţie a valorilor de contact, tinzînd către întemeierea unei comunităţi estetice a omenirii. Acesta este şi drumul urmat de estetica Apusului —, dela renaştere încoace, ajuns la culme prin formularea conceptului artă pentru artă. Înţelegem mai uşor cînd ne gîndim

*). Geschichte der russischen Musik. Tr. de Riesemann.

că se profesa cîndva o ideie, care se mai aude şi azi din cînd în cînd, că muzica ar fi o limbă universală. O astfel de posibilitate este dată în măsura în care poziţiunea omului faţă de creaţiunea artistică este aceeaşi, în lăuntrul unei rase de pildă, dar atunci vorbim de o unitate structurală, ale cărei forme rezultă din raportul comunităţilor naţionale. Lumea Apusului, bunăoară, în frunte cu vieaţa muzicală a celor trei ţări, Germania Italia şi Franţa, este o unitate cu circulaţia valorilor aşa de mare, încît în lăuntrul ei s'a ivit pentru activitatea spirituală, din poziţiunea individului faţă de omenire, ideia universalistă a artei. Dar acest universalism rămîne într'una ceva de categoria doua, deoarece numai valoarea operei de artă poate fi universală, în primul rînd fiind determinată de spiritul general de exprimare al unei comunităţi naţionale, ceeace porneşte din adîncurile ei iraţionale de trăire.

Influenţa vieţii muzicale a Apusului a pătruns odată cu civilizaţia şi ideia progresului, stabilind, pentru operele de artă apuseană, o zonă de circulaţie din ce în ce mai întinsă, dar nu este interesantă decît acolo unde a trezit reacţiunile puternice ale cîntecului popular, dînd vieaţă conştientă unei serii întregi de comunităţi muzicale. Interesul pentru muzica tuturor popoarelor a dat naştere ştiinţei comparate a muzicii şi a corectat o bună parte din utopiile răspîndite de universalismnl progresist al veacului XIX. Aceste comunităţi muzicale, căzute în raza de influenţă a vieţii muzicale apusene, nu pot fi separate decît cu greu de desvoltarea artistică din lumea întreagă, fapt de care se împiedică istoria muzicii — de cîte ori tinde către o astfel de explicare. Procesul acesta este întemeiat dacă punem legătură între comunitatea muzicală şi celetalte comunităţi — diferenţiate din unitatea spirituală a naţiunii.

Ideia de comunitate, pe care o desprindem din sistemul de sociologie al d-lui profesor Traian Brăileanu, nu şi-a găsit încă pentru activitatea muzicii romîneşti importanţa cuvenită, din punct de vedere teoretic şi practic. Ea nu a călăuzit, pînă în prezent nici cercetările ştiinţifice şi nici îndrumările date vieţii muzicale romîneşti.

Ţinem să facem încă şi admitem deosebirea între comunitate şi societate. Societatea este o formă raţională, pe cînd comunitatea este una iraţională a vieţii colective*). Ideia de comunitate cuprinde gîndul muzical al unui întreg organism naţional)

*). Ludwig Weber, Musik und Volksgemeinschaft. (Die Musik 1934

ca o unitate, pe cînd societățile muzicale, desvoltarea lor la rangul de comunitate înlăuntrul unui Stat, nu pot să reprezinte, în forma lor, funcțiunea gîndului artistic, al neamului — cu toate că, de multe ori, se identifică cu el.

Cercetînd vieața noastră muzicală vom constata că unei comunități a ei îi lipsește condițiunea esențială a închegării, anume unitatea unui tip de simțire diferențiat — cantitativ, așa cum trebuia să fi existat în timpul Voevozilor noștri, din cari timpuri cercetările istorice au scos foarte puțin la iveală cu privire la stilul general al exprimării artistice și aci mai mult în artele plastice, cari permit, numai din acest punct de vedere, analogii cu un stil muzical. Așa cum apare în urma influențelor de cultură și civilizație apuseană nu se poate vorbi în vieața spirituală a națiunii romînești decît de grupuri de gust ce nu se suprapun structural și între cari nu există raporturi — de oglindire; ceeace înseamnă că ideia unei comunități muzicale romînești — nu rămîne decît un postulat al culturii romînești, a cărei unitate trebuie să o creiem din nou, într'o viitoare acțiune romînească, pe temeiul realităților etnice.

Realitatea aceasta este cîntecul popular și bisericesc, a cărui cercetare a fost pornită abia, în ultima vreme cu metodele științei muzicii comparate. Estetismul de care au fost călăuzite cercetările a ridicat, însă pe un plan greșit de înțelegere ethosul melosului romînesc, distrugînd pentru simpla lui valoare estetică, legătura cu valorile comunității spirituale romînești. De aci și conceperea cîntecului popular ca ferment într'o activitate creatoare cultă, utilizarea lui — ca motiv pentru forme opuse structurii sale, posibilității sale, de desvoltare tematică. Oglindirea cîntecului popular în tipul de simțire ca o concepție de vieață și artă romînească și nu pur estetică, exclude pe cei cari stau în afara comunității noastre, de pildă pe toți compozitorii evrei, cari speculează o anumită originalitate a motivelor noastre populare prin prizmă exotică și facilă. Cîntecul popular trebuie să fie o monadă a comunității muzicale romînești, întemeiată pe un principiu moral.

O clasificare a cercetărilor cîntecului popular și bisericesc, căruia să-i dăm numirea de melos romînesc, într'o lature sistematică și una istorică, așa cum se pune problema sociologiei muzicii ca știință auxiliară sau metodă, este valabilă si aci.

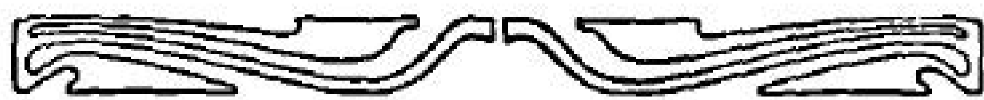
a). Sistematica melosului romînesc va avea de cercetat, în legătură cu comunitatea romînească principiile ritmice ale cîntecului popular, structura specifică melodiei romînești, armonia lui.

latentă şi formele muzicii populare. La aceste discipline se adaogă o serie de ştiinţe auxiliare: acustica, notaţiunea şi instrumentele populare.

b). Istoria socială a melosului romînesc va avea de lămurit, prin analiză cauzală şi sinteză, stilul muzicii romîneşti şi schimbările lui în raport cu comunitatea.

Stăruirea mai accentuată asupra acestei clasificări — presupune schiţarea unui întreg domeniu de cercetare, ceeace depăşeşte cadrele acestei încercări. Scopul nostru a fost să desvelim, pe cît posibil, ideia comunităţii muzicale romîneşti. Se deschide aci un drum pe care generaţiile de pregătire a unităţii noastre spirituale trebuie să-l întrevadă şi să-l străbată.

Liviu Rusu

Problema muncitorească
în lumina doctrinei naţionaliste.
(Schiţarea problemei.)

Nici nu se stabilise bine regimul burghez în Franţa, ieşit din marea revoluţie, şi începu de îndată asaltul proletariatului cu obiectivul de a institui „egalitatea integrală". Noua revoluţie ce se pregătea, considera libertatea politică numai ca o primă etapă spre nivelarea deosebirilor între bogaţi şi săraci. Germenele comunismului se desvoltă în mlaştina de singe vărsat de călăii burgheziei victorioase. Acest germene se înmulţi şi se răspîndi ca o pecingine peste întreaga lume. Doi factori contribuiră la răspîndirea acestei ciume sociale: sporirea continuă a proletariatului industrial şi politica imperialistă a Jidovilor. Jidanii infectară toate ţările civilizate cu ideile comunismului marxist şi găsiră în masele proletare terenul prielnic pentru răspîndirea acestei boli sociale. Ţinta lor era bine fixată: să nimicească prin deslănţuirea revoluţiei proletare naţiunile civilizate şi să clădească apoi pe ruinele Statelor prăbuşite, dominaţiunea lor mondială. „Manifestul comunist" deveni programul „naţiunii jidoveşti", care intră astfel ca putere constituită în politica mondială.

„Protocoalele înţelepţilor" nu reprezintă decît interpretarea „esoterică" a manifestului comunist, interpretare rezervată condu-

cătorilor mişcării revoluţionare, adică Jidanilor. Chestiunea dacă aceste protocoale sunt autentice sau o „ticluire tendenţioasă" nu interesează. Fapt este că jidanii se comportă aşa ca şi cum aceste protocoale ar fi autentice. Ele sunt deci cel puţin o descriere axactă a faptelor, de unde se explică protestele Jidanilor împotriva răspîndirii acestor protocoale, prin cari se desvăluesc intenţiile lor.

Notăm la început: amestecul jidanilor în mişcarea revoluţionară comunistă din toată lumea îi dă problemei o înfăţişare specifică din punct de vedere istoric; acest amestec a îngreuiat şi îngreuiează alocurea rezolvirea problemei. Dar problema însaşi a existat şi ar exista şi fără de intervenţia jidanilor. Adică, dacă am înlătura amestecul jidanilor, problema muncitorească n'ar fi soluţionată, deşi probabil este că n'ar prezinta aceeaşi gravitate şi aceeaşi primejdie pentru naţiunile civilizate, şi ar putea găsi mai lesne o deslegare practică echitabilă.

Incercările de rezolvire a problemei fără considerarea rolului ce-l deţin jidanii în mişcarea comunistă (noi întrebuinţăm termenul de comunism urmînd interpretarea autentică din manifestul comunist; „socialismul" marxist nu este decît o camuflare pentru a zăpăci minţile intelectualilor burghezi), au adus ce-i drept opriri vremelnice a disoluţiei sociale, dar n'au putut stîrpi răul. Dictatura militară a lui Napoleon în Franţa, rezistenţa nobilimii germane, lupta bisericilor creştine împotriva marxismului etc., au încetinit desfăşurarea acţiunii revoluţionare, dar n'au reuşit să restabilească solidaritatea socială — deoarece agenţii revoluţiei au fost cruţaţi şi au găsit totdeauna mijloace de a continua şi intensifica acţiunea lor destructivă.

E drept că „primejdia jidovească" a fost simţită şi enunţată în toate ţările: o mişcare antisemită se poate constata pretutindeni unde s'au aşezat jidanii. Dar acest antisemitism se manifestă în mod aproape exclusiv înăuntrul claselor conducătoare, al elitelor politice şi economice, cari încearcă să oprească învazia jidanilor la posturile de conducere, atît în funcţiunile Statului (armată, administraţie, justiţie) cît şi în profesiunile libere. Izolate şi neizbutite au rămas, pînă după războiu, încercările de a le lua jidanilor din mînă conducerea maselor proletare.. Exemplul clasic al unei astfel de încercări este cazul învăţatului Karl Eugen Dühring (1833—1921) în Germania care a fost exclus din partidul socialdemocrat din cauza antisemitismului său. Lupta, teoretică şi practică a lui Dühring pentru purificarea socialismului german de influenţa jidovească poate fi considerată ca cea mai clară şi puternică expresie a „naţional-socialismului" german. Cum se ex-

plică izbînda acestei mişcări în Germania după războiu, cînd înainte de războiu orice încercare de acest fel părea imposibilă?,

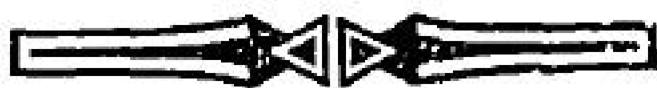
Este doctrina naţionalistă germană aplicabilă la noi pentru a scăpa ţara de pericolul jidovesc şi comunist?

A afirma sau a nega din capul locului posibilitatea rezolvirii problemei printr'o mişcare naţional-socialistă, ar însemna să facem profesie de credinţă sau să facem o prorocire.

Năzuinţa noastră este de a lămuri mai întîiu problema printr'o analiză mai adîncită a faptelor. Abia din această analiză va ieşi posibilitatea de a calcula cu aproximaţie şansele unei acţiuni practice menite să înlăture la noi primejdia luptei de clasă. Un lucru e clar: primejdia nu poate fi înlăturată decît prin răsturnarea jidanilor dela conducerea muncitorimii. Drumul spre această ţintă însă e mai dificil decit s'ar crede. Teoria curentă (cuzismul) preconizează ca unic mijloc propaganda antisemită în rîndurile muncitorilor. Incercările de aplicare practică au dat însă greş: prin urmare teoria e greşită. Ea trebuie rectificată, pusă în concordanţă cu realitatea. Propaganda antisemită e necesară, dar ea reprezintă numai un mijloc pentru a descinde drumul pentru opera pozitivă a „naţionalismului integral". Acest naţionalism năzueşte a schimba „ideologia" muncitorilor romîni, contaminaţi şi ei ca şi muncitorii tuturor ţărilor de otrava ideilor marxiste. Distrugerea „marxismului" a „crezului proletar", trebuie să fie ţinta naţionalismului. Atingerea acestei ţinte ar implica, după cum vom arăta într'un studiu viitor, şi rezolvirea problemei jidoveşti. Căci puterea jidanilor asupra masselor proletare stă în credinţa oarbă a muncitorilor în dogmele manifestului comunist.

Şi iată deci pe scurt enunţarea tezei noastre: convertirea muncitorilor la credinţa adevărată cuprinsă în doctrina naţionalistă! Vom arăta calea pe care vom ajunge la izbîndă.

Traian Brăileanu.

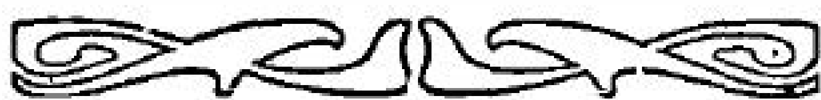
Semne bune.

Tot mai desluşite ies la iveală în zbuciumata noastră vieaţă socială şi politică semnele unui nou spirit, a unei noui energii care se afirmă cu tărie făgăduind înfăptuiri înfipte în realitatea fiinţei neamului romînesc. Cel mai luminos semn, care justifică cele mai largi nădejdi, a fost Congresul studenţilor romîni creş-

tini, ținut la Craiova în 19 Aprilie 1935. Imaginea „studentului" s'a schimbat cu desăvirşire. Studentul gălăgios, nepăsător, sceptic oportunist, a dispărut; în locul lui s'a prezentat la Craiova studentul tăcut, grav, însuflețit de o credință sfîntă, intransigent în judecata dreaptă, neînduplecat în fața ademenirilor politicianiste. De unde această transformare radicală? O ştim cu toții. O ştim noi cari am urmărit pas cu pas drumul spinos pe care au trebuit să treacă aceşti tineri, an de an, din suferință în suferință, pînă ce sufletele lor s'au contopit într'o singură şi indestructibilă idee: salvarea neamului romînesc. O ştiu şi cei ce se tem de înaintarea coloanelor disciplinate ale tinerilor bărbați. Aci nu e vorba de conspirație şi revolte, de demonstrații turbulente, de „revoluție" politică. E vorba de naşterea unei lumi noui a unei culturi romîneşti clădită pe temelia puternică a Statului național romînesc. In politică, literatură, artă, morală, religie, noua concepție îşi sapă drum adînc şi larg, şi nici-o piedică nu poate opri pasul cadențat al tineretului, nici un vînt potrivni c nu poate înăbuşi cîntecul prevestitor de biruință.

Aşa trebuie să vadă şi să înțeleagă toată lumea aceste semne de regenerare națională. Realitatea nu se poate transforma prin formule şi interpretări interesate, prin teorii sociologice adaptate programelor de partid şi intereselor celor ce finanțează politicianismul corupt dela noi. Ştiința obiectivă pusă în slujba adevărului constată ivirea unei reacțiuni puternice a generației tinere împotriva anarhiei politicianiste. Această constatare pe unii îi bucură, pe alții îi întristează. Noi ne bucurăm şi dăm expresie acestei bucurii — în limitele îngăduite de cenzura celor ce se întristează. . .

Traian Brăileanu.

Alte cerințe ale noului drum.

-Iubirea-

Cînd iubesc mă îmbogățesc cu ceva, iar cînd urăsc pierd ceva. (Goethe) Iubirea este şi ea o calitate primordială a „omului nou" care ştie că orice gîndire şi faptă a iubirei se întoarce înmiit la cel ce iubeşte. In iubire devenim un focar de lumină, ea este energie de lumină, forța bunătății care e mai puternică de-

cît toate puterile răului. Iubirea ca forţă internă şi înaltă forţă psihică este de neîntrecut. Ea dă putere care are tenacitate.

Iubirea disolvă durerea. Nu există cadru frumos al unei mari dureri decît o serie de mici bucurii pe cari le pregăteşti altora. Iată lozinca noului om: noi trebuie să deschidem inima noastră iubirii şi mereu să dăruim din bogăţia personală iubirei dacă nu vrem să rămînem săraci fără speranţă. Cu cît dăm mai mult, cu atît devenim mai bogaţi. Iubirea înlătură toate influenţele funeste şi curentele gîndirii contrare: ea preface mereu şi pe neobservate puterile iadului în forţe divine, orice suferinţă în putere. Dacă fundamentul existenţei noastre este iubirea, atunci fericirea este mereu în apropiere. Cu cît iubim mai mult cu atît devenim mai independenţi, (iubirea înlătură toate influenţele rele şi seria gîndurilor duşmane) cu atîta mai largă ne e privirea mai plină de soare vieaţa şi mai deplină forţa motrice internă a libertăţii.

Cel ce iubeşte e a toate iubitor şi aceasta îi ajută să învingă tot ce-i contrar iubirii.

Iubirea ne leagă cu Hristos, Mîntuitorul nostru.

Ura provoacă ură, întăreşte toate antinomiile, atrage obstacole şi fel de fel de suferinţi, iubirea le înlătură prin faptul că puterile contrare se anihilează. A lupta contra iubirii este cea mai mare nebunie, cu dînsa totul devine luminos şi uşor. „Iubeşte-ţi duşmanul şi tu îl vei întrece". Totuşi cercul iubirii nu poate fi extins la infinit. Nu poţi iubî nici odată umanitatea cîtă vreme nu-ţi iubeşti celula, organul social, neamul din care, cu onoare, faci parte.

Cei ce nu-şi iubesc neamul şi totuşi se erijează ca cei mai fervenţi amatori ai umanităţii, fac impresia săracilor, cari în interiorul îmbrăcămintei lor sunt lipsiţi de cămaşă, dar pe deasupra în văzul lumii, flutură o manta de mătasă. Cine nu iubeşte pe ai săi, niciodată şi nicicînd nu va iubi pe alţii.

Pe steagul omului nou e scris: nu urîm pe nimeni dar de iubit, ne iubim numai neamul.

-Speranţa-

Speranţa este şi ea o calitate a noului om. In ceasurile cele mai grele speranţa nu ne părăseşte în siguranţa conducerii. Omul nou crede într'un mai bine, provenind din intern, atîta, pînă ce speranţa lui devine realitate. Atitudinea lui principală este: totul vă fi bine. Călătorul pe acest „drum nou" nu numai

speră ci şi activează în acea direcţie. Norocul trebuie chemat şi trebuie de mers înainte cu încredere. Spre a avea o reuşită, spre a înlătura o suferinţă trebuie să îndreptăm întreaga noastră speranţă în acea direcţie s'o intimpinăm, Cel ce speră ştie bine că totul pe lume trebuie înlăturat spre-a ajunge la ţintă. „Toate lucrurile vin la acela care ştie să aştepte cu credinţă". Goehte zice: „Noi sperăm totdeauna şi în orice chestie speranţa e mai bună decît disperarea". Cel ce suferă trebuie să spere; cel ce vrea să trăiască trebuie să se uite înainte. Speră în biruinţă şi tu o apropii.

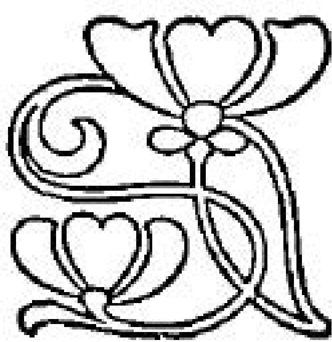
Herder spune că nimic nu-i fără speranţă — pentru bărbaţi. Eroul face din speranţă realitate. Speranţa este caracteristica celori mari. Dumnezeu a creat lumea din nimic iar omul prin speranţă continuă şi persevereaza în perfecţiune.

Şi cît adevăr nu cuprind cuvintele poetului: „Cum mîngăie dulce şi alină uşor s p e r a n ţ a pe toţi muritorii.

Cei ce au o credinţă, cei ce urmăresc un ideal „să spere".

„Ultima hotărîre este împărăţia Domnului pe pămînt, dorinţa omului e „Vie împărăţia ta" Hristos a adus-o insă n'a fost înţeles şi s'a ridicat, în noi, împărăţia speculanţilor nu împărăţia lui Dumnezeu. Insă în întreaga vale a lumii sunt 1000 de ani, o zi. Noi trebuie să lucrăm la această întreprindere cu răbdare şi să aşteptăm cu neclintită speranţă. (Kant)

Gavril Ionescu.

Revista cărţilor.

A. Cantacuzino, Romînul de mîine, Bucureşti 1935.

Se analizează, situaţia, preconizîndu-se o nouă spiritualitate „E bine dar nu e necesar să fim cît mai numeroşi spre a instăpîni în Naţia romînească o spiritualitate nouă". Condiţiile pentru crearea romînului de mîine: „1. — Un om excepţional, care să viseze profetic şi să conceapă lucid romînul de mîine, romînul cerut de destinul Naţiei romîneşti şi să sădească în suflete visul său, printr'un prozelitism de fapte, de pilde de cuvîntări — 2. — O înmugurire, o eflorescenţă spirituală virulentă, în substanţa romînească. 3. — Momente sociale de sbucium, de clocot, de cutremur". —„Romînul de mîine trebuie să aibă gustul şi deprinderea existenţei severe, dure eroice, să aibă simţul eului colectiv şi al binelui naţional şi să mai aibă cele două însuşiri atît de sgomotos blestemate, să fie violent şi extremist". „Să găsim leacul năravurilor iobăgiei". Se cercetează problema trădării. Cu toate golurile lăsate de cenzură, lucrarea d-lui Cantacuzino trebuie cunoscută de toată lumea care cere lămuriri asupra direcţiei Romîniei de mîine. —

G. M.

Nicolae Horaţiu, Străinii în presă. Bucureşti, 1935.

O lucrare de absolută necesitate astăzi. E scrisă pentru a lămuri o problemă vitală şi pentru „imensa massă a cetitorilor, cari pînă acum au fost obişnuiţi a crede pe Blumenfelzii că sunt Floreştii"... mîntuitori de ţară. a). O privire spre trecut: arată că „presa romînă în începuturile ei a fost naţională". Pericolul străin în presă: printr'o serie de citate din autori romîni naţionalişti şi evrei arată adevăratele scopuri ale străinilor cari au străbătut şi cucerit presa romînească. c). Acapararea scrisului de străini. Se dă numele adevărat al tuturor ziariştilor străini cari conduc presa romînească. Se dă lista ziarelor romîneşti şi străine cunoscute în ţară, arătîndu-se pentru capitală întru cît pot fi numite cele scrise în limba romînă, romîneşti d). Înlăturarea jidanilor din presă. Se preconizează o lege pentru presa romînească.

G. M.

Revista revistelor.

REVISTA MEA. Revistă literară critică şi de cultură generală. Director şi redactor resp. Marta D. Rădulescu. Cluj Str. Mico No. 7. Apare lunar. Abonament: 60 lei anual.

Avem în sfîrşit o revistă romînească. Nici europeană, nici mondială, ci romînească. In ea bate vînt de primăvară, de tinereţe vînjoaşă, neindurată şi aspră cu duşmanii, bună şi încrezătoare faţă de prieteni. Insemnăm ca un mare merit al Revistei „Apelul pentru unificarea doctrinei şi propagandei naţionaliste". Cele cinci numere apărute pînă acum trebuesc citite şi răscitite, lectura lor te înviorează ca apa izvorului de munte. D-lui profesor Dan Rădulescu îi mulţumim pentru darea sa de seamă atît de prietenoasă asupra „Insemnărilor". Vom năzui să merităm laudele sale.

Cuvîntul Studenţesc. Organ oficial al U. N. S. C. R. Apare de două ori pe lună. Redacţia şi Administraţia: Bucureşti, Calea Plevnei Nr. 11 bis. Din bogatul cuprins al N-rului 7 relevăm articolul I. P. S. S. Vartolomei al Rîmnicului Noul Severin, care a condus ca Preşedinte de onoare Congresul Studenţilor Romîni Creştini, ţinut la Craiova. Disciplina, seriozitatea, religiozitatea, întreaga înfăţişare a tineretului universitar romîn au făcut o impresie adîncă asupra I. P. S. Sale. Tot despre Congres scrie D-l profesor Gr. Cristescu: „Competinţă, responsabilitate, eroism, linie dreaptă, dela cer la pămînt, totală lipsă de transacţionalism, integralism moral şi naţional sunt însuşirele fundamenlale ale tineretului". —

Ideea Naţională. Publicaţie bilunară. Director N, N. Manolescu. Red. şi Adm. Buzău, str. Nae Stănescu 49. În N-rul 24 (18 Mai 1935) D-l Manolescu îşi continuă studiul: „Statul Cultural al Muncii Naţionale (VII). — N-rul din 6 Iunie 1935 (anul III, 1-2) — număr festiv în 12 pagini mari, conţine multe, variate şi interesante articole şi studii. Între colaboratori remarcăm pe d-l Dan Rădulescu şi d-na Marta D. Rădulescu.—

Ideea romînească. An. I, Mai 1935, No. 1. Revistă lunară de critică, ideologie şi poezie. Redactor Pavel Costin Deleanu. Redacţia: Bucureşti 2. Str. Berzei 32, et. II. Din cuprins: P. C. Deleanu, Mihail Kogălniceanu, Interpretare radical-reacţionară; Mircea Vulcănescu, Logos şi Eros. La „Critice" un articol-program „Ideea Romînească" de I. R., din care desprindem că revista „va fi, dacă cei cari o gră-

dinăresc înțeleg bine semnele anotimpului, rolul de maturitate culturală al unei părți din tineretul astăzi către treizeci de ani».

Făt-Frumos Director Leca Morariu. Anul X, 1935, No. 1-2. Număr jubiliar: popas la zece ani de viață. Redacția și Administrația: Cernăuți, str. Munteniei 14. Cuprins foarte bogat și variat, execuția tiparului de toată frumusețea.

Glasul Strămoșesc. Revistă de educație, cultură și informații naționaliste. Apare bilunar. Red. și Adm. Cluj, str. Bolintineanu 16. — Din cuprins: Titus Malai, Eliminarea ideii de Dumnezeu în pozitivismul lui Auguste Comte. Nic. Iancu, Presa jidovească și Germania naționalistă; I. B., Cum trebuie să scriem; L. Onișor, Cotropirea jidovească în România. Bucovina; etc. etc.

Revista de Pedagogie. Director C. Narly. An. V, 1935, Caetul II (Aprilie-Iunie). Red. și Adm. Cernăuți, Institutul și Seminarul pedagogic universitar, str. Spiru Haret 3. Notăm din bogatul cuprins: sfîrșitul temeinicului studiu al d-lui prof. Narly „Pedagogia lui Immanuel Kant; „Metoda specială a limbii latine« de prof. Gr. Rațiu; „Un oaspe ilustru: L Brunschwieg de prof. I. Petrovici; „Educația în școala primară, tratamentul și profilaxia turburărilor psihice« de Gh. Macovei, învățător.

Revue Internationale de Sociologie. — Anul 43, No. III-IV, Martie-Aprilie 1935. Articole: Charles A. Ellwood, Turgot: o filozofie socială din sec. XVIII prea puțin cunoscută; Raoul Allier, Magie și religie: o prefață; Georges Hostelet. Metoda științifică aplicată studiului faptelor sociale: confruntarea între metodologia faptelor naturii și metodologia faptelor activității omenești; Gaston Bouthoul, Populația și progresul tehnic. La „Note și discuțiuni", d-l Emile Lasbax, directorul revistei, dă o dare de seamă asupra duor cărți: „Jugoslavia" și „Alexandru I, Regele Cavaler", de Emile Sicard și Jacques Augarde. — Pentru sociologia teoretică, studiul d-lui Hostelet prezintă un interes deosebit. Fenomenele sociale se deosebesc de fenomenele naturii; urmează deci că metoda în cercetarea faptelor sociale nu poate fi identică cu metoda aplicabilă în studiul faptelor naturale. Problema este de a găsi metoda specific-sociologică, adecvată caracterului fenomenelor sociale și îngăduind totuși un raționament exact. In nrul trecut al „Însemnărilor« d-l Gaston Richard a arătat dificultățile cari se opun stu-

diului ştiinţific al faptelor sociale şi cum s'ar putea înlocui în sociologie experimentarea directă, posibilă în ştiinţele naturii. D-l Hostelet încearcă pe altă cale să ajungă la deslegarea acestei probleme. Expunerile sale merită toată atenţia specialiştilor.

Trăian Brăileanu.

Orientări. Revistă de studii, critică şi literatură. Director C. R. Crişan. Apare lunar în Moineşti jud. Bacău. Abonamentul 100 lei anual, 10 lei exemplarul.

De mult vroiam să atragem atenţia cetitorilor noştri asupra acestei reviste ce stărue în apariţie cu lacrimi şi dîrzenie valahă, acum de patru ani în şir, cu înfăţişare atît de modestă, dar de cuprins de atît de romînesc. In fruntea fiecărui număr e totdeauna cîte un articol judicios şi temeinic alcătuit de inima mare şi naţional creştină a mucenicului director C. R. Crişan.

Articole ca „Ţara de mîine" din N-rul pe Iulie-August 1934; „Familia de mîine" din N-rul pe Octomvrie 1934 şi „Dezagregare" din N-rul pe Martie 1935, nu se găsesc ori unde şi oricînd. Sunt pildă vie de gîndire profundă, adincă înţelegere a problemelor social naţionale şi mai ales suflet de „romîn verde" care sîngerează şi se revoltă cu legitimă îngrijorare, la aspectul, revoltător de dureroasei situaţii în care-şi vede crucificat neamul şi ţara.

De aci şi această tonalitate de amară durere, dar nu deprimantă ci plină de viitoare nădejde, ce te cuprinde cetindu-le.

Nu putem trece cu vederea nici poeziile şi celelalte specii literare ce se cultivă în această revistă, căci, deşi, concepute uneori de începători, totuşi pot rivaliza cu multe versificaţii, chiar, bucureştene.

Gavril Ionescu

Notă pentru cetitori.

Rugăm să ni se ierte greşelile de tipar, chiar cele de neiertat. Lucrăm deocamdată în condiţiuni tehnice cari se opun perfecţiunii.

Dar avem nădejde de apropiată îndreptare.
